GOUVERNEUR
VAN
NEDERLANDS NIEUW-GUINEA

Hollandia, 27 juli 1962

Geheim

No. : Kabinet 2.60.6/805/2

Bijlage(n) : 3

Onderwerp : Situatie te Merauke

Aan:

Zijne Excellentie
de Staatssecretaris
van Binnenlandse Zaken
Plein 1
's-Gravenhage

Hierbij heb ik de eer Uwer Excellentie in originali ter kennisneming aan te bieden bijgaande brief van de Resident van Zuid Nieuw-Guinea ddo.24 juli j.l. met betrekking tot de situatie in Merauke.

De typerende beschrijving, gegeven onder II, moge ik in Uw persoonlijke aandacht aanbevelen.
Voor het overige zij het mij ter bekorting vergund naar de inhoud van bedoelde brief te verwijzen.
Van de als bijlage daarbij behorende moties zijn te Uwen gerieve vertalingen bijgevoegd.

De Gouverneur van Nederlands-Nieuw-Guinea,

PLATTEEL

MINISTERIE VAN BINNENLANDSE ZAKEN
Geheim
30 juli 1962
Agenda Nr. 95 11309
Afd. BPI 95 40056
Rappel na ..... weken.

Kenmerk: GNG kab 2.60.6/805/2.
© NA, archief Minkol., dossierarchief ministerie van Koloniën en opvolgers 1945-111603
http://resources.huygens.knaw.nl/indonesischebetrekkingen1945-1969/Nederlands-indonesischeBetrekkingen1950-1963/Document/20465

RESIDENT
VAN
ZUID NIEUW-GUINEA

Merauke, 24 juli 1962.

PERSOONLIJK

A A N : Zijne Excellentie de Gouverneur
van Nederlands Nieuw Guinea
te
HOLLANDIA

cc: Costring
D.B.Z.
P.G.
C.V.D.

Mits deze heb ik de eer Uwer Excellentie het volgende te berichten.

I. Van de dagelijkse P.T.T.-verbindingen (07.00 - 08.00 uur) met de buitenposten maakte L. FELUBUN gebruik, voor een z.g. "blinde uitzending".
Nadat de operateur had aangekondigd dat er een blinde uitzending voor een zekere Latumahina te Kepi zou volgen, kwam FELUBUN voor de microfoon met de mededeling dat het hem voorshands onmogelijk was naar Kepi te komen.
Hij vervolgde zijn blinde uitzending eensklaps op een meer pathetische toon en vroeg zijn vrienden hem zo gauw mogelijk voedsel (sago) te sturen, aangezien hij en zijn vrienden (familie) thans gebrek en honger hadden. Men zou momenteel in Merauke uitsluitend zijn aangewezen op kleine hoeveelheden bataten.
Voorts deelde hij mede dat zijn kind onlangs van honger omgekomen was. Felubun eindigde zijn uitzending met nogmaals een beroep te doen op Kepi om eten naar Merauke te zenden.

Op het oog dus een onschuldig telefoongesprek.
Anders komt echter een en ander te liggen, als bekend is dat:

a. L. FELUBUN (wiens naam- en landgenoot B. TALUBUN, leider PSP 45 onder de schuilnaam MARDJONO in de dagboeken van para's voorkomt) een zeer gefortuneerd krokodillenjager is, die het grootste en mooiste stenen eigendomshuis te Kepi bewoont en tevens eigenaar is van een boot met buitenboordmotor en een mooie woning te Merauke.
Het is niet denkbaar dat een zo gefortuneerd man honger en gebrek lijdt;

b. FELUBUN "onlangs" geen kind heeft verloren;

c. in Merauke volop levensmiddelen te koop zijn, zodat "het uitsluitend aangewezen zijn op een kleine hoeveelheid bataten in Merauke" moeilijk op hem kan slaan;

Het lijkt mij niet onmogelijk dat wij hier te maken hebben met een code-bericht aan Indonesische luisterposten. Het is de heer FELUBUN niet onbekend dat de PTT-verbindingen door de Indonesische posten worden afgeluisterd. Vandaar kennelijk zijn verzoek om een "blinde uitzending" en het benadrukken ervan.

In code zou het bericht er als volgt kunnen uitzien:

" Ik (Felubun) verzoek mijn Indonesische vrienden te Indonesië
" zo gauw mogelijk versterkingen (para's en/of droppings) te
"sturen, aangezien de infiltranten thans gebrek en honger
" lijden en in Merauke uitsluitend zijn aangewezen op kleine
" hoeveelheden bataten".

Wat dit laatste betreft: de para's beroven de bevolkingstuinen in de onmiddellijke omgeving van Merauke regelmatig van bataten. Bij deze tuinen worden geregeld hinderlagen door de militairen gelegd, waardoor het verzamelen van bataten voor hen steeds moeilijker wordt en inderdaad slechts over kleine hoeveelheden kan worden beschikt.

Hoewel de veronderstelling dat het PTT-bericht van FELUBUN een codebericht zou zijn niet op enig bewijs berust, meen ik juist te handelen de mogelijkheid daarvan onder Uw aandacht te brengen gezien de antecedenten der Felubuns.
Een onderzoek is ingesteld en de resultaten zullen U t.z.t. worden bericht.

II. De spanning onder de diverse bevolkingsgroepen neemt steeds meer toe. De Papoea's krijgen met de dag meer haat tegen de hier wonende Indonesiërs en de laatsten worden met de dag arroganter en provocerender in hun optreden, nu de onderhandelingen in Washington wijzen op een bestuursoverdracht aan Indonesië. Door allen wordt trouw naar de radio geluisterd en men is derhalve goed op de hoogte van de ontwikkeling terzake.

- Met klimmende verontwaardiging hebben Papoea's en Europeanen geluisterd naar het vraaggesprek met de uit Indonesië gekomen Papoea-studenten -

Hoewel ik vele voorbeelden zou kunnen noemen als barometer voor de stijgende spanning, moge het ondervolgende dienen tot enig inzicht.

Niettegenstaande voor de Indonesische bevolkingsgroep een avondklok is ingesteld van 19.00 tot 06.00 uur, hebben enkelen die 's avonds werkzaam zijn in vitale bedrijven (krachten welke nog niet door Papoea's zijn te vervangen) een pas voor de uren waarop zij dienst hebben.

Zo bedient mijn chauffeur DACHLAN KASLIMIN sinds jaren het filmapparaat in de bioscoop "Centraal" en om deze bioscoop te laten doordraaien, kreeg hij een pas om van 19.00 uur tot 23.00 uur in de bioscoop te verblijven, waarna hij zich rechtstreeks naar huis moet begeven.

Zaterdagavond jl. nam een groep Papoea's (een soort knockploeg) daarmede geen genoegen en besloot genoemde Dachlan Kaslimin uit de bioscoop te sleuren, evenals de diensthebbende Indonesiërs tegenover de bioscoop, in de Electrische Centrale.
Dachlan kon ternauwernood zijn huid redden door achterom naar mijn nabij gelegen woning te vluchten.

Ik begaf mij ogenblikkelijk met Dachlan naar de bioscoop en trachtte de opgewonden menigte, die zich inmiddels moed had ingedronken, tot rede te brengen. Zij schreeuwden dat alle Indonesiërs moesten worden gedood omdat zij het land roofden van de Papoea's. Voorts dat geen enkele Indonesiër zich des avonds na 7 uur nog op straat mocht bevinden, dus ook niet diegenen die dienst hadden.

Hen tot rust manend zei ik dat het Bestuur wel zou uitmaken wie er wel en wie er geen pas kreeg en dat zij in geen geval het recht in eigen handen mochten nemen.
Zij antwoordden hierop dat zij geen vertrouwen hadden in het Gouvernement omdat zij heel goed wisten dat Nederland op goede voet tracht te blijven met Indonesië, desnoods met opoffering van de belangen der Papoea's en dat zij daarom slechts vertrouwen hadden in de passen die door eigen mensen, zoals Tamberan, werden uitgegeven.

Toen ik hen uitlegde dat het Gouvernement in nauwe samenwerking met de door hen zelf gekozen Nieuw Guinea Raad de zaken behartigt en er dus geen sprake kan zijn van het recht nu in eigen handen te nemen schreeuwden zij: "dat de Nieuw Guinea Raad uit stommelingen bestond en dat ook die bezig waren het land te versjacheren aan Indonesië en dat mensen als Jouwe c.s. niet moesten wagen naar Merauke te komen, waar hen dan geen lang leven beschoren zou zijn."

Een dergelijk voorval geeft ongeveer de stemming aan die er tussen de verschillende bevolkingsgroepen bestaat. Toegegeven, dat dit is gezegd onder lichte invloed van sterke drank, echter het spreekwoord "kinderen en dronken mensen ...." gaat m.i. ook hier op.

Ik maak mij dan ook meer zorgen over deze toenemende spanning dan over de para's. Er is maar weinig voor nodig om ook hier een toestand te krijgen als in Algiers. De Papoea neemt geen overdracht aan Indonesië en het zal voor het lokale bestuur uiterst moeilijk, zo niet onmogelijk zijn de verhitte Papoea's te overtuigen dat een overdracht de enige oplossing is (vide hierbij gevoegde afschriften van ingediende moties).

III. Van 21.00 uur gisteravond tot hedenochtend 00.10 uur is er hevig vuurcontact geweest aan de rand van de stad bij Kelapa Lima, waarbij handgranaten en mortiervuur gebruikt werd. Tegen half 8 vanmorgen sneuvelde daarbij een marinier.

De Resident van Zuid Nieuw Guinea,

(Mr. F.R.J. Eibrink Jansen)